

HRVATSKI JEZIK

ISPITNI KATALOG ZA DRŽAVNU Maturu

listopad 2007.

Članovi Stručne radne skupine za hrvatski jezik u srednjim školama:

Mirela Barbaroša-Šikić, prof., Agencija za odgoj i obrazovanje, Zagreb

Majda Bekić-Vejzović, prof., V. gimnazija, Zagreb

Marina Čubrić, prof., Nadbiskupska klasična gimnazija, Zagreb, voditeljica

Jugana Dagelić, prof., IV. gimnazija „Marko Marulić“, Split

Božica Jelaković, prof., XV. gimnazija, Zagreb

prof. dr. sc. Zrinka Jelaska, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za kroatistiku

Sadržaj

1. Uvod

- 1.1. Svrha državne mature
- 1.2. Opći ciljevi nastave hrvatskoga jezika na kraju gimnazijskoga školovanja

2. Struktura ispita

- 2.1. Postotna struktura ispita
- 2.2. Vrijednovanje ispitnih dijelova
 - 2.2.1. Način vrjednovanja I. dijela ispita
 - 2.2.2. Način vrjednovanja II. dijela ispita
 - 2.2.3. Način vrjednovanja III. dijela ispita
 - 2.2.4. Izražavanje rezultata ispita
- 2.3. Tijek ispita
 - 2.3.1. Trajanje ispita
 - 2.3.2. Način rješavanja ispita
 - 2.3.3. Pribor

3. Opći i posebni ciljevi ispita

- 3.1. Obrazovni ishodi za područje jezika
- 3.2. Obrazovni ishodi za područje jezičnoga izražavanja
- 3.3. Obrazovni ishodi za područje književnosti
- 3.4. Ispitna djela za I. dio mature

4. Vrste zadataka u ispitu

- 4.1. Interpretativni školski esej
 - 4.1.1. Primjer zadatka za pisanje interpretativnoga školskoga eseja
- 4.2. Usporedna raščlamba dvaju ili više tekstova
 - 4.2.2. Primjer zadatka za pisanje usporedne raščlambe
- 4.3. Raspravljački školski esej
 - 4.3.1. Primjer zadatka za pisanje raspravljačkoga školskoga eseja
- 4.4. Zadatci zatvorenoga tipa
 - 4.4.1. Zadatci višestrukoga izbora
 - 4.4.2. Zadatci povezivanja i sređivanja

5. Ogledni primjer ispita iz hrvatskoga jezika na državnoj maturi

- 5.1. Prvi dio ispita
- 5.2. Drugi dio ispita
- 5.3. Treći dio ispita

1. Uvod

Državna je matura završni ispit četverogodišnjega gimnazijskoga obrazovanja. Standardizirani je i znanstveno utemeljeni oblik mjerenja kojim se provjerava razina dostignutih znanja, vještina i sposobnosti pristupnika u odnosu na definirane nacionalne standarde iz hrvatskoga jezika.

Državna matura postavlja jasne i jednoznačne standarde u gimnazijskom obrazovanju, jasno definira postupke provođenja ispita, koji je u svojoj biti pravedan jer se svi sudionici dovođe u jednak položaj i svima se pruža jednaka mogućnost. Uvođenjem državne mature značajno se doprinosi ugledu cijeloga školskoga sustava i njegovih dionika. Znanje, vještine i sposobnosti kao temeljne odrednice i važni ciljevi obrazovanja postaju jasne, mjerljive i usporedive vrijednosti.

Ovaj je Ispitni katalog namijenjen učenicima koji su završili 4. razred gimnazije, nastavnicima, roditeljima te svekolikoj javnosti.

Ispitni katalog iz hrvatskoga jezika sadržava detaljne informacije o ispitu iz hrvatskoga jezika na državnoj maturi.

U interesu je ispitanika savjesno pristupiti ispitu, ponašati se prema propisanim pravilima i nastojati ostvariti što bolji rezultat.

1.1. Svrha državne mature

Ispit iz hrvatskoga jezika na državnoj maturi sastavljen je prema postojećim nastavnim programima iz hrvatskoga jezika. Provjerava znanja i vještine utemeljene na ključnim dijelovima programa. Ispitivat će se samo sadržaji koji bitno određuju predmet učenja i koji se smatraju posebno važnima za daljnje učenje i dublje razumijevanje područja.

Ispit priprema stručna radna skupina sastavljena od srednjoškolskih i sveučilišnih nastavnika. Organizaciju i provedbu ispita planira i ostvaruje Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja.

1.2. Opći ciljevi nastave hrvatskoga jezika na kraju gimnazijskoga školovanja

Na kraju gimnazijskoga školovanja pristupnik iz predmeta hrvatski jezik:

- poznaje i dosljedno primjenjuje standardnojezičnu normu (pravopisnu, pravogovornu, gramatičku, stilističku i leksičku) u govoru i pismu; može pravilno pisati i govoriti
- primjenjuje jezične komunikacijske sposobnosti i vještine u govoru i pisanju u različitim situacijama
- pokazuje stvaralačke sposobnosti te može samostalno i oprimjereno izražavati misli i osjećaje
- poznaje i razumije jezikoslovne pojmove koji se odnose na gradivo propisano planom i programom
- usklađuje usmeno i pismeno izražavanje sa zadanim okvirima
- razumije temeljne tvrdnje i ideje odslušanoga ili pročitanaoga teksta
- poznaje i razumije književnopovijesna razdoblja, njihove stilske osobitosti, djela i predstavnike
- razumije različite stilističke, tematske i kompozicijske značajke prisutne u književnosti različitih kultura
- poznaje i razumije temeljne književnoteorijske pojmove i nazivlje koji se odnose na vrstu, stil i strukturu književnih djela
- analizira i interpretira književna djela prikladnim rječnikom i nazivljem
- razlikuje književna djela i tekstove od ostale literature
- pokazuje književnokritičke i analitičke sposobnosti u analizi i interpretaciji književnih i neknjiževnih tekstova;
- povezuje i uspoređuje književnost s ostalim umjetnostima i aktualnom stvarnošću
- prepoznaje vrijednosti različitih razdoblja, kultura i mišljenja
- samostalno i odgovorno prosuđuje vrijednosti nacionalnoga identiteta utemeljenoga na hrvatskome jeziku i književnosti
- prepoznaje i uspoređuje vrijednosti pluralizma različitih razdoblja, kultura i mišljenja kako bi se bolje razvijala osobnost i sposobnost samostalnijega i odgovornijega sudjelovanja u vrijednostima nacionalnoga identiteta.

2. Struktura ispita

Ispit iz hrvatskoga jezika jednak je za sve pristupnike gimnazijskoga programa.

Sastoji se od triju dijelova od kojih se prvi dio provodi vremenski odvojeno od druga dva dijela. Svi su dijelovi pismeni. Prvi dio ispita zadatak je otvorenoga tipa, tj. pisanje školskoga eseja na temelju ponuđenoga teksta/ponuđenih tekstova.

Drugi dio ispita je diktat, a treći dio sastavljen je od zadataka zatvorenoga tipa.

U drugom i trećem dijelu jezičnim se djelatnostima slušanja i pisanja te čitanja i pisanja ispituje stečeno znanje i ovladanost hrvatskim jezikom i književnošću.

Prvi dio ispita sastoji se od jednoga ili dvaju tekstova na temelju kojih pristupnik piše školski esej. Tekstovi mogu biti književni (odlomci iz književnih djela) ili neknjiževni (novinski i sl.).

Tekstovi će biti popraćeni smjericama za pisanje, a njihova je svrha pomoći pristupniku da oblikuje svoj školski esej.

Drugi i treći dio ispita provode se istovremeno. Ispit započinje diktatom - slušanjem snimljenoga teksta koji pristupnik zapisuje. Slijedi treći dio koji sadrži zadatke zatvorenoga tipa.

2.1. Postotna struktura ispita

Tablica 1. – postotna struktura ispita

Dijelovi ispita	Postotni udio
I. dio	50 %
II. dio	15 %
III. dio	35 %
Ukupno	100 %

2.2. Vrijednovanje ispitnih dijelova

Vrijednovanje ispitnih dijelova obavlja se na pripremljen način, tj. optičkim čitačem. Treći dio ispita vrijednovat će se optičkim čitačem. Ispitne dijelove koje nije moguće vrijednovati optičkim čitačem vrijednovat će osposobljeni ocjenjivači prema jedinstvenoj ljestvici za procjenu. To se odnosi na prvi i drugi dio ispita.

U ispitu ne će biti negativnih bodova, što znači da se netočni odgovori ne će oduzimati od točnih.

2.2.1. Način vrijednovanja I. dijela ispita

Tablica 2. – način vrijednovanja I. dijela ispita

Vrsta opisivača	Postotni udio
Čitanje i razumijevanje teksta	50%
Pismeno izražavanje	15%
Uporaba hrvatskoga jezika	35%
Ukupno	100%

Ako pristupnik nije pisao o zadanoj temi, ako je napisao potpuno pogrešne podatke ili ako je školski esej napisao kao pjesmu, dobit će nula (0) bodova i neće mu se vrijednovati ni ostali elementi u sastavku.

Pristupnik će dobiti nula (0) bodova ako se nepristojno izražava, ako na stranicama čistopisa budu bilo kakvi crteži te ako se neposredno obraća ocjenjivaču.

Pristupnik mora napisati tekst u zadanome broju riječi (od 700 do 900, +/- 10%) te samostalno izbrojiti riječi i upisati njihov točan broj na predviđeno mjesto. Ako školski esej ima više ili manje riječi od zadanoga broja (od 700 do 900, +/- 10%), neće se vrjednovati. Školski esej se ne će vrjednovati ako pristupnik napiše netočan broj riječi. Školski esej se ne će vrjednovati ni ako pristupnik piše običnom, grafitnom olovkom ili ako piše velikim tiskanim slovima.

2.2.2. Način vrjednovanja II. dijela ispita

Drugi dio ispita vrjednuju ocjenjivači prema razrađenim kriterijima.

Tablica 3. – način vrjednovanja diktata

Bodovi u postotcima	100 %	90 %	80 %	70 %	60 %	50 %	40 %	30 %	20 %	10 %	0 %
Broj pogrešaka	0	1 - 2	3 - 4	5 - 6	7 - 8	9 - 10	11	12	13	14	15

2.2.3. Način vrjednovanja III. dijela ispita

Treći dio ispita sadržava zadatke zatvorenoga tipa koji mogu imati od jednoga (1) do tri (3) boda. Broj bodova posebno se određuje za svaki zadatak.

2.2.4. Izražavanje rezultata ispita

Učinak pristupnika na ispitima ne će se ocjenjivati standardnim ocjenama (nedovoljan (1), dovoljan (2), dobar (3), vrlo dobar (4), odličan (5)), već će se rezultat izražavati:

- kao postotak postignutih bodova, od 0 do 100%
- u odnosu na rezultate drugih pristupnika - kao *centil*, odnosno kao postotak pristupnika koji su pristupili ispitu od čijih je rezultata rezultat pojedinoga pristupnika veći ili jednak. Primjerice, ukoliko pristupnik postigne rezultat koji je jednak ili bolji od rezultata 60% ostalih pristupnika, onda njegov rezultat potpada u 60. centil.

2.3. Tijek ispita

Ispit iz hrvatskoga jezika na državnoj maturi sastoji se od tri dijela, od kojih je prvi dio vremenski odijeljen od drugoga i trećega. Nadnevke ispita i razmak između tih dijelova određuje nadležno tijelo.

2.3.1. Trajanje ispita

Prvi dio ispita traje 180 minuta bez prekida.

Drugi i treći dio ispita pišu se u kontinuitetu, ukupno 180 minuta, od toga je 25 minuta diktat, a 155 minuta zadatci zatvorenoga tipa. Najprije se piše diktat, a onda učenici rješavaju treći dio (ispitni se dijelovi ne odvajaju nikakvim zvučnim znakovima, nego će spiker na kraju snimljenoga nosača zvuka pozvati pristupnike da nastave rješavati treći dio ispita).

2.3.2. Način rješavanja ispita

Pristupnici dobivaju ispitni materijal koji se sastoji od stranica na kojima su ispitni zadatci, stranice za bilježenje teksta diktata i stranice za čistopis diktata, od predviđenoga prostora za koncept školskoga eseja, stranica za čistopis školskoga eseja te od posebnih listova za odgovore.

Na stranicama s postavljenim zadacima dopušteno je pisati, ispravljati odgovore, ponovno pisati, ali na listu za odgovore to se ne smije činiti. List za odgovore za drugi dio ispita obrazac je u kojemu pristupnik točne odgovore označava znakom X u kvadratićima ispod slova ili brojeva. List za odgovore za prvi dio ispita (školski esej) i za diktat popunjava ocjenjivač.

2.3.3. Pribor

Na ispitu na državnoj maturi iz hrvatskoga jezika učenici se smiju koristiti samo priborom za pisanje, i to samo plavom ili crnom kemijskom olovkom ili naliv-perom.

3. Opći i posebni ciljevi ispita

Ispitom iz hrvatskoga jezika ispituju se poglavito trajna znanja, sposobnosti i vještine. Ispit iz hrvatskoga jezika za gimnazijske programe u načelu slijedi sadržaje službenoga plana i programa. Sadržaji službenoga plana i programa opisani su kao ishodi na kraju završenoga četverogodišnjega školovanja.

I. dio ispita

Prvi dio ispita sastoji se od pisanja školskoga eseja ograničene duljine (od 700 do 900 riječi) na temelju ponuđenoga teksta (tekstova) ili likovnoga priloga.

Na državnoj maturi moguća su tri tipa školskoga eseja:

1. interpretativni školski esej
2. usporedna raščlamba dvaju ili više tekstova
3. raspravljajući školski esej.

Od ova tri moguća tipa školskoga eseja pristupniku će na ispitu biti ponuđena dva tipa od kojih odabire samo jedan tip i piše svoj školski esej na odabranu temu.

Pristupnik piše interpretaciju/usporednu raščlambu/raspravu na odabranu temu prema ponuđenim smjericama. U ovome dijelu ispita pristupnik čita, u sebi, polazni tekst (iščitava tekstove ili likovni prilog). O zadanom predlošku ili predlošcima piše školski esej zadane duljine.

Pisanjem školskoga eseja pristupnik pokazuje:

- razumijevanje sadržaja, namjene i poetske funkcije polaznoga teksta
- poznavanje književnoteorijskih naziva i njihovo dokazivanje
- poznavanje glavnih značajka književnoga roda i vrste zadanoga teksta
- sposobnost strukturiranoga izlaganja u zadanim veličinama (vrijeme, broj riječi itd.)
- ovladanost jezičnom, pravopisnom i logičkom raščlambom
- sposobnost pisanja hrvatskim književnim jezikom (gramatička i pravopisna točnost)
- sposobnost jezgrovitoga i stilski prikladnoga izlaganja
- sposobnost smislenoga, jasnoga i cjelovitoga izlaganja
- sposobnost urednoga i čitljivoga pisanja
- težnju k izvornome i živome stilu u izražavanju
- sposobnost da prema ponuđenim smjericama može povezano, jezgrovito, jasno i jezično pravilno sastaviti traženi pisani oblik.

U I. dijelu ispita (školski esej) poglavito ispituje se stečena znanja, sposobnosti i vještine kojima pristupnik samostalno pristupa tekstu, a to su:

- iznijansirano čitanje i analizu ponuđenoga teksta ili likovnoga priloga (sadržaj, strukturu, izraz i stilsku obilježnost)
- uočavanje i onoga što tekst izričito ne govori
- povezivanje stečenih znanja s ponuđenim tekstom
- sposobnost sintetiziranja i uobličavanja misli i spoznaja u esej.

U drugome dijelu ispita (diktat) poglavito se ispituje ovladanost složenom jezičnom djelatnošću:

- naizmjenično primanje (slušanje) i proizvodnja (pisanje);
- temeljna pravopisna pismenost.

Ovaj dio ispita bit će ostvaren na nosaču zvuka (CD-u). Drugi dio ispita sastoji se od slušanja i zapisivanja teksta. Prvo čitanje teksta cjelovito je i namijenjeno samo slušanju. Drugo je čitanje usporeno, sa stankama, a pristupnik zapisuje slušani tekst. Treće je čitanje ponovno cjelovito i namijenjeno provjeravanju zapsanoga teksta. Pristupnici na kraju imaju 10 minuta za čitopis. Svi će pristupnici imati istoga čitača, što znači da će svi biti u jednakome položaju. Sve upute i tekst bit će snimljeni.

Rješavanjem trećega dijela ispita (zadatci zatvorenoga tipa) pristupnik pokazuje:

- poznavanje tekstova, autora, razdoblja i poetika

- sposobnost da na temelju propisanih književnih tekstova predstavi, sažme, raščlani, usporedi, razvrsta, objasni, poveže i uopći spoznaje o književnim pojavama
- primjenu znanja iz nastave jezika na ponuđenim tekstovima
- sposobnost samostalnoga vrjednovanja ponuđenih tekstova
- poznavanje prikladnih stručnih izvora
- poznavanje prikladnih stručnih izraza.

3.1. Obrazovni ishodi za područje jezika

ISHODI	KOGNITIVNE RAZINE					
	PAMĆENJE	SHVAĆANJE	PRIMJENA	RAZLAGANJE	PROCJENA	STVARANJE
razumjeti jezik kao sustav znakova i njegovu priopćajnu (komunikacijsku) ulogu	•	•				
poznavati i razlikovati osnovne jezikoslovne pojmove	•	•	•	•		
prepoznati, razumjeti i primjenjuje razliku između govora i pisma	•	•	•	•	•	
prepoznati fonetske i fonološke jedinice hrvatskoga standardnoga jezika, tj. glasove (njihova artikulacijska i akustička obilježja), slogove i prozodiju te njihovu raspodjelu	•	•	•	•	•	
razumjeti značenje fonoloških, morfoloških, sintaktičkih i semantičkih pojmova i prepoznati ih na primjerima	•	•	•	•	•	
razlikovati fon, fonem, alofon i grafem; morf, morfem i alomorf i prepoznati ih na primjerima	•	•				
prepoznati, na primjerima znati objasniti te primijeniti glasovne promjene: sibilizaciju, palatalizaciju, jotaciju, nepostojano a, vokalizaciju, jednačenje glasova po mjestu tvorbe, jednačenje glasova po zvučnosti, gubljenje glasova, alternacije ije/je/e/i	•		•	•		
poznavati obilježja književnoga i neknjiževnoga teksta i razlikovati ih	•		•		•	
prepoznati na primjerima osnovna obilježja čakavskoga, kajkavskoga i štokavskoga narječja te razumjeti njihovu ulogu u hrvatskoj kulturi i odnos prema standardu, razumjeti položaj etnografskih dijalektizama u standardnom jeziku		•	•	•	•	
poznavati razvoj hrvatskoga jezika od Bašćanske ploče do danas	•	•				
poznavati obilježja i razvoj hrvatskoga pisma od Bašćanske ploče do danas	•	•				
poznavati razloge jezične razjedinjenosti u hrvatskoj književnosti i pokušaje grafičkoga ujednačavanja	•	•		•	•	
razlikovati gramatičke kategorije promjenjivih vrsta riječi (rod, broj, padež, lice, vrijeme, vid, način, stupanj, određenost) te ih funkcionalno primjenjivati		•	•	•		
prepoznati gramatičku sinonimiju i homonimiju i njezinu razrješivost u kontekstu	•		•	•	•	
prosuditi stilsku obilježnost inačnih oblika (padeži, glagolski oblici, navezak a, neodređeni pridjevi, oblici zamjenica)					•	
razlikovati tipove odnosa među sastavnicama spojeva riječi (sročnost, upravljanje, pridruživanje) te ih prepoznati na primjerima	•	•	•	•		•
razumjeti rečenično ustrojstvo (predikat, subjekt, objekt, priložne oznake; atribut i apozicija)	•	•	•			•
poznavati i razumjeti leksičko-semantičke pojmove (metafora, metonimija, sinonimi, antonimi, homonimi, arhaizmi i historizmi, antroponimi i toponimi) te ih primjenjivati	•	•	•			•
razumjeti značenje čestih frazema u hrvatskome jeziku te njihov odnos prema frazemima u drugim jezicima	•	•	•			•

razumjeti razloge jezičnoga posuđivanja, razlikovati vrste posuđenica te pravilno piše posuđenice	•	•	•			•
razumjeti tvorbene uzorke u hrvatskome jeziku	•	•	•			•
poznavati i primjenjivati funkcionalne stilove hrvatskoga jezika	•	•	•			
poznavati strukturu rječnika i leksikografske definicije i znati se služiti rječnikom	•	•	•			•

3.2. Obrazovni ishodi za područje jezičnoga izražavanja

ISHODI	KOGNITIVNE RAZINE					
	PAMĆENJE	SHVAĆANJE	PRIMJENA	RAZLAGANJE	PROCJENA	STVARANJE
prepoznavati, razlikovati i samostalno oblikovati sadržaj nastave jezičnoga izražavanja (opis, dijalog i monolog, raščlamba i tumačenje, pismena interpretacija, analiza, sinteza, recenzija, dokazivanje, rasprava, esej i komunikacijski tekstovi)			•	•	•	•
usmeno i pismeno izraziti razumijevanje pročitanih i odslušanih književnih i neknjiževnih tekstova koristeći se znanjima iz teorije književnosti i poznavanjem književnopovijesnoga konteksta		•	•	•	•	•
samostalno oblikovati usmeno predavanje, javni govor i priopćenje			•		•	•
osmisliti vezani tekst, govorni ili pisani, (uvod, razrada, zaključak) te vlastite misli potkrijepiti valjanim argumentima i primjerima			•		•	•
uskладiti usmeno i pismeno izražavanje sa zadanim okvirima (od 700 do 900 riječi)					•	
primijeniti pravopisnu i pravogovornu normu hrvatskoga jezika u pismu i govoru			•	•	•	
izražavati se prikladnim rječnikom, dobro oblikovanim rečenicama smisleno povezanim u cjeline			•		•	•
poznavati stručno nazivlje i prikladno ga rabiti			•			

3.3. Obrazovni ishodi za područje književnosti

ISHODI	KOGNITIVNE RAZINE					
	PAMĆENJE	SHVAĆANJE	PRIMJENA	RAZLAGANJE	PROCJENA	STVARANJE
prepoznati, opisati i razumjeti obilježja književnih rodova i vrsta i oprimjeriti ih		•	•	•	•	•
razlikovati i analizirati lirske, epske, dramske, književnoznanstvene i publicističke tekstove				•	•	•

poznavati povijesni razvoj lirike, epike i drame	•	•				
prepoznati i opisati književnopovijesna razdoblja europske (svjetske) književnosti (vremenske odrednice, predstavnike i poetiku) od staroga vijeka do suvremene književnosti u kronološkom slijedu	•	•	•	•	•	
prepoznati i opisati književnopovijesna razdoblja hrvatske književnosti (vremenske odrednice, predstavnike i poetiku) od srednjega vijeka do suvremene književnosti u kronološkom slijedu	•	•	•	•	•	
razlikovati i usporediti poetike i estetike književnopovijesnih razdoblja od staroga vijeka do suvremene književnosti			•			
poznavati i razumjeti <i>Bibliju</i> kao temeljnu knjigu europske civilizacije (naziv, struktura, jezici i prijevodi, temeljni tekstovi predviđeni programom)	•	•				
iščitati i interpretirati: Homer, <i>Ilijada</i> (I., VI., XVI., XVIII., XXIV. pjevanje), <i>Odiseja</i> (I., XIX. i XXI. pjevanje); Eshil, <i>Okovani Prometej</i> ; Sofoklo, <i>Antigona</i> , <i>Kralj Edip</i>				•	•	•
iščitati i interpretirati: Plaut, <i>Škrtac</i> ; Vergilije, <i>Eneida</i> (II., i IV. pjevanje); Ovidije, <i>Metamorfoze</i> (<i>Piram i Tizba</i>)				•	•	•
poznavati tekst Bašćanske ploče, protumačiti važnost Bašćanske ploče za hrvatsku kulturu (sadržaj, jezik i pismo)	•	•	•			
razumjeti značenje Petrarkine poezije (I, LXI., XC., CXXXIV; prepoznati Petrarkin sonet i petrarkistički stil)	•	•	•			
iščitati i interpretirati: Dante Alighieri, <i>Pakao</i> (I. – V. pjevanje), Giovanni Boccaccio, <i>Dekameron</i> (Uvod, 2/3, 5/9, 10/5)				•	•	•
iščitati i interpretirati djela: William Shakespeare, <i>Hamlet</i> ; <i>Soneti</i> (XVIII., CXVI. i CXXX.); Miguel de Cervantes, <i>Don Quijote</i>				•	•	•
poznavati stvaralački životopis Marka Marulića i Marina Držića	•	•				
iščitati i interpretirati: Marko Marulić, <i>Judita</i> ; Petar Hektorović, <i>Ribanje i ribarsko prigovaranje</i> ; Marin Držić, <i>Dundo Maroje</i> , <i>Novela od Stanca</i> ; Petar Zoranić, <i>Planine – Perivoj od Slave</i>				•	•	•
poznavati i interpretirati hrvatske petrarkističke pjesnike: Hanibal Lucić, <i>Jur nijedna na svijet vila</i> ; Šiško Menčetić, <i>Blaženi čas i hip</i> , <i>Prvi pogled</i> ; Džore Držić, <i>Dražica je od zlata</i>				•	•	•
poznavati tematiku 'rasute baščine' i turske opasnosti (Juraj Šišgorić, Marko Marulić, Hanibal Lucić)	•	•				
razumjeti barokni odnos prema temi života, smrti i ljubavi (Luis de Gongora, Giambattista Marino, Calderon de la Barca (odlomak))		•	•			
poznavati stvaralački životopis Ivana Gundulića	•	•				
iščitati i interpretirati: Ivan Gundulić, <i>Suze sina razmetnoga</i> , <i>Dubravka</i> , <i>Osman</i> (I. pjevanje)				•	•	•
razumjeti geografsku, tematsku i žanrovsku raznolikost hrvatskoga baroka: Ivan Bunić Vučić, <i>Nemoj, nemoj ma ljubice</i> , <i>Slatka dušo mom životu</i> ; Junije Palmotić, <i>Pavlimir</i> (himna Dubrovniku); Antun Kanižlić, <i>Sveta Rožalija</i> (odlomak); Fran Krsto Frankopan, <i>Človičstvo zove se prava lipota</i>	•	•				
iščitati i interpretirati: Voltaire, <i>Candide</i>				•	•	•
razumjeti tematsku specifičnost hrvatskoga prosvjetiteljstva: Andrija Kačić Miošić, <i>Razgovor ugodni naroda slovinskoga</i> ; Matija Antun Reljković, <i>Satir iliti divji čovik</i> ; Tituš Brezovački, <i>Matijaš grabancijaš dijak</i> (na odlomcima)	•	•	•	•		
iščitati i interpretirati: Johann Wolfgang Goethe, <i>Patnje mladoga Werthera</i> ; Edgar Allan Poe, <i>Gavran</i> , <i>Crni mačak</i> ; Mihail Jurjevič Ljermontov, <i>Junak našeg doba</i>				•	•	•
razumjeti ulogu poezije u hrvatskom narodnom preporodu	•	•				
razumjeti značenje Gajeve pravopisne reforme u procesu standardizacije hrvatskoga jezika	•	•				
iščitati i interpretirati poeziju Petra Preradovića				•	•	

poznavati stvaralački životopis Ivana Mažuranića	•	•				
iščitati i interpretirati: Ivana Mažuranić, <i>Smrt Smail-age Čengića</i>				•	•	
poznavati stvaralački životopis Augusta Šenoa i razumjeti njegovu ulogu u kontekstu hrvatske književnosti 19. st.	•	•				
iščitati i interpretirati: August Šenoa, <i>Prijan Lovro</i>						
iščitati i interpretirati: Honore de Balzac, <i>Otac Goriot</i> ; Gustave Flaubert, <i>Gospođa Bovary</i> ; Fjodor Mihajlovič Dostojevski, <i>Zločin i kazna</i> ; Nikolaj Vasiljevič Gogolj, <i>Kabanica</i>				•	•	•
iščitati i interpretirati: Ksaver Šandor Gjalski, <i>Perillustris ac generosus Cintek</i> ; Ante Kovačić, <i>U registraturi</i> ; Vjenceslav Novak, <i>Posljednji Stipančići</i> ; Josip Kozarac, <i>Tena</i>				•	•	•
iščitati i interpretirati poeziju Silvija Strahimira Kranjčevića				•	•	•
iščitati i interpretirati poeziju Charlesa Baudelairea				•	•	•
iščitati i interpretirati: Henrik Ibsen, <i>Kuća lutaka</i>				•	•	•
iščitati i interpretirati poeziju Antuna Gustava Matoša i Vladimira Vidrića				•	•	•
poznavati dijalektalno pjesništvo hrvatske moderne (Dragutin Domjanić, Fran Galović, Vladimir Nazor)	•	•	•			
iščitati i interpretirati djela: Janko Leskovar, <i>Misao na vječnost</i> ; Milan Begović, <i>Bez trećega</i> , Antun Gustav Matoš, <i>Camao</i> ; Milutin Cihlar Nehajev, <i>Bijeg</i>				•	•	•
iščitati i interpretirati: Marcel Prost, <i>Combray</i> (ulomci - kolačić madelaine, opis martenvilleskih zvonika), Franz Kafka, <i>Preobražaj</i> ; William Faulkner, <i>Krik i bijes</i> (ulomak Benjy); Ernest Hemingway, <i>Starac i more</i>		•	•	•	•	
poznavati obilježja moderne poezije na stihovima Federica G. Lorce, Sergeja Jesenjinina	•	•	•	•	•	
iščitati i interpretirati: Luigi Pirandello, <i>Šest lica traži autora</i> ; Eugene Ionesco, <i>Stolice</i> ; Samuel Beckett, <i>U očekivanju Godota</i>		•	•	•	•	
iščitati i interpretirati poeziju Antuna Branka Šimića		•	•	•	•	
poznavati stvaralački životopis Miroslava Krleže	•		•			
iščitati i interpretirati djela Miroslava Krleže: <i>Baraka pet be</i> , <i>Gospoda Glembajevi</i> , <i>Povratak Filipa Latinovicza</i> , <i>Predgovor Podravskim motivima Krste Hegedušića</i> (ulomak), izbor iz poezije		•	•	•	•	
poznavati stvaralački životopis Tina Ujevića, Dobriše Cesarića i Dragutina Tadijanovića	•		•			
iščitati i interpretirati poeziju Tina Ujevića, Dobriše Cesarića i Dragutina Tadijanovića		•	•	•	•	
iščitati i interpretirati: Jean-Paul Sartre, <i>Mučnina</i> (ulomci - Pet sati i po, Utorak u Bouvilleu), Albert Camus, <i>Stranac</i>		•	•	•	•	
poznavati stvaralački životopis Jure Kaštelana, Vesne Parun i Josipa Pupačića	•		•			
iščitati i interpretirati poeziju Jure Kaštelana, Vesne Parun i Josipa Pupačića		•	•	•	•	
poznavati stvaralački životopis Ranka Marinkovića	•		•			
iščitati i interpretirati: Ranko Marinković, <i>Ruke</i> , <i>Kiklop</i>		•	•	•	•	
poznavati stvaralački životopis Ivana Slamniga i Slavka Mihalića	•		•			
iščitati i interpretirati poeziju Ivana Slamniga i Slavka Mihalića		•	•	•	•	
iščitati i interpretirati: Antun Šoljan, <i>Kratki izlet</i> , Ivan Aralica, <i>Psi u trgovištu</i> , Pavao Pavličić, <i>Koraljna vrata</i>				•	•	•

3.4. Ispitna djela za I. dio mature (školski esej)

U I. dijelu ispita na državnoj maturi kao književni predložak bit će ponuđeni samo tekstovi iz sljedećega popisa.

Antun Gustav Matoš, *Camao, Cvijet sa raskršća; poezija*
Miroslav Krleža, *Gospoda Glembajevi, Povratak Filipa Latinovicza, Baraka pet be*
Ranko Marinković, *Ruke*
Gustave Flaubert, *Gospođa Bovary*
Marin Držić, *Dundo Maroje, Novela od Stanca*
Samuel Beckett, *U očekivanju Godota*
Hrvatska renesansna poezija (Džore Držić, Šiško Menčetić, Hanibal Lucić)
Antun Branko Šimić, poezija
Tin Ujević, poezija
Dragutin Tadijanović, poezija
Slavko Mihalić, poezija

4. Vrste zadataka u ispitu

Prvi dio ispita sastoji se od pisanja školskoga eseja ograničene duljine (od 700 do 900 riječi) na temelju ponuđenoga teksta (tekstova) ili likovnoga priloga. Pristupnik dobiva smjernice za pisanje školskoga eseja.

4.1. Interpretativni školski esej

Ako se pristupnik odluči za interpretativni školski esej, susrest će se s pjesmom, ulomkom iz proznoga, dramskoga ili esejističkoga književnoga djela ili s likovnim prilogom koji prati tekst. Ponuđene tekstove u ovom zadatku otvorenoga tipa pristupnik bi trebao razumjeti i književno procijeniti, iako nužno ne poznaje cjelokupno stvaralaštvo autora teksta. Ponuđeni tekst popraćen je metodičkim instrumentarijem koji informira o naslovu, autoru i, ako je potrebno, kontekstualnim napomenama kojima se ponuđenom ulomku upotpunjuje smisao. Smjernice za pisanje imaju isključivu svrhu da pristupniku olakšaju sastavljanje. One ne sugeriraju strukturu školskoga eseja koje se treba pridržavati, nego samo podsjećaju na polazne točke za učinkovito čitanje i razumijevanje teksta.

4.1.1. Primjer zadatka za pisanje interpretativnoga školskoga eseja

Pred Vama je književni tekst. Pozorno ga pročitajte, a zatim i smjernice za pisanje školskoga eseja ispod teksta. Redosljed ponuđenih smjernica ne obvezuje Vas u Vašem oblikovanju školskoga eseja. Svoj školski esej oblikujte kao zaokruženu cjelinu (uvod, razrada, zaključak). Najprije pišite na priloženome listu papira za koncept, a na kraju uredno prepisite na za to predviđeni list papira (čistopis). Školski esej možete ispravljati na konceptu, ali ne i na čistopisu. Pazite da Vaš školski esej bude pravopisno i gramatički točan. Školski esej treba imati od 700 do 900 riječi. Na kraju izbrojite riječi i napišite njihov broj na list za čistopis.

Pred Vama je ulomak iz romana *Povratak Filipa Latinovicza* Miroslava Krleže. Pozorno ga pročitajte, a zatim i smjernice za pisanje školskoga eseja ispod teksta. Redosljed ponuđenih smjernica ne obvezuje Vas u Vašemu oblikovanju eseja.

Svoj esej oblikujte kao zaokruženu cjelinu (uvod, razrada, zaključak). Možete se poslužiti listom za koncept, a esej uredno napišite na predviđeni list papira. Pazite da Vaš esej bude pravopisno i gramatički točan.

Esej treba imati od 700 do 900 riječi.

U crnoj svili je tu ženu jedanput davno, prije mnogo godina, neobično intenzivno doživio u onoj čudnoj zlatnoj kavani, kad je čekao na nju čitav dan. Onda je tu ženu prvi put ugledao umornu i staru, a danas trideset i četiri godine poslije onoga događaja, on je mnogo umorniji i stariji od nje. I koliko god to nije odgovaralo stvarnosti, ona njegova davna spoznaja da je njeno lice klaunsko, bijelo, kao brašnom namazano, sve je više dolazila do izražaja pod njegovim kistom, što je dublje ulazio u sliku. Njeno mačkasto krevljenje, prenavljanje, njena namještena ljubaznost, protuprirodan, izvještačen smijeh, njena lažljiva pretvorljivost i namještena katolička trećoredaška skromnost, sve su to bile duhovne naslage u koje je prodirao snimajući masku te žene u crnoj svili pred sobom, kao da je posmrtna. Pod osnovnim potezom njegove ruke ostala je ta bijela maska kao podloga blijedog klaunskog obraza u crnoj svili sa starinskim brošem. zarezi oko usana neobično strastveni, oči žive, velike, upale, goruće, a pod tim tamnim očima umorni podočnjaci, kao sjenke poroka. A iza toga jedno nenaravno lice, neprirodno, lažno, lice zapravo majmunsko, neobične, zgužvane fiziognomije. Prva dva dana, dok je to lice bilo još pod koprenom nebačenosti, u floteci prvog poteza, pod masom neizdiferencirane boje, dok su se samo nazirali mutni obrisi, a sve je još izgledalo na konvencionalnu distancu, stara je bila zadovoljna i odobravala je frazama koje su graničile sa zanosom. Ali poslije, kada je taj kist pod rukom njenog sina počeo sve življe da zalazi pod kožu, kada se pod tim oštrim dlakama rastvarala epiderma kao pod britvom, kada su se rastapale boje pod prodornom snagom pogleda, ona je pred tim obrazom u crnoj svili na platnu, što je tu nastajao pod rukom slikarskom, postajala sve nemirnijom. Što je taj kist namočen u terpentini sve više skidao s toga lica sve lutkasto, načinjeno, bazarsko, pozersko, onu gustu naslagu šminke pod tim potkožnim tajnama, što se tu sve više, kao pod anatomskim nožem, razrezivalo i skalpiralo jedno potajno, skriveno lice, njena je zlovolja sve više rasla. Ona je postajala nervoznom, nju su počla mučiti njene poslijepodnevene glavobolje, ona je izostajala zbog raznih smetnja, a konačno jednog jutra, prije posla, kada je Filip pušeći svoju prvu cigaretu i sav zadubljen u svoje platno (koje je već počelo da ga privlači) i zaboravio da ga mati čeka, ona je htjela nešto da mu kaže, ali nije dospjela dalje od prvih riječi. Iz nje je provalio plač, grčevito i iskreno.

(Miroslav Krleža, *Povratak Filipa Latinovicza*)

Smjernice za pisanje

Smjestite ulomak u kontekst romana.

Prisjetite se koje su okolnosti obilježile Filipovu osobnost već u najranijim godinama. Potkrijepite svoje tvrdnje navodima iz priloženoga ulomka.

Izdvojite i opišite kako se sjećanje na majku iz djetinjstva ostvaruje na Filipovoj slici.

Navedite i obrazložite stvaralački problem koji muči Filipa. (Razmislite kakav portret Filip želi naslikati.)

Uočite i opišite tehniku introspekcije i simultanosti vremena u priloženom ulomku.

Protumačite Filipov probuđeni stvaralački interes pri slikanju majčina portreta.

Objasnite zašto se majka rasplakala, a Filip prestao slikati.

Nemojte prepričavati fabulu romana.

Predstavite Krležin književni rad u kontekstu hrvatske književnosti s naglaskom na romansijerskome stvaralaštvu.

4.2. Usporedna raščlamba dvaju ili više tekstova

U ovom tipu zadatka očekujte najmanje dva ponuđena teksta koje povezuje neko obilježje, primjerice tematika, glavni motiv, književna vrsta, stilska epoha itd. I ovaj Vas zadatak poziva da izrazite svoj osobni stav koji se temelji na Vašoj književnoj naobrazbi. Od Vas se očekuje da uočite problem, sličnosti i razlike ponuđenih tekstova. Dakle, valja promišljeno pročitati ponuđene tekstove i smjernice za pisanje koje uspostavljaju vezu između testova. I u ovome zadatku uz ponuđene tekstove

slijedi metodički instrumentarij koji Vas informira o naslovu, autoru i, ako je potrebno, slijede kontekstualne napomene kojima se ponuđenom ulomku upotpunjuje smisao.

4.2.2. Primjer zadatka za pisanje usporedne raščlambe

Primjer 2.a za ovaj tip školskoga eseja stavljen je u ogleadni ispit.

Primjer 2.b

(...)
No treba znati da se spomenuti plemić u časovima koji su mu dokoni (a tih je u godini najviše i bilo) s tolikim žarom i slašću odavao čitanju viteških knjiga da je gotovo sasvim zaboravio na lov, dapače i na upravljanje svojim imanjem. A zaokupila ga tolika radoznalost i ludost da je poprodavao mnoge hanege¹ orače zemlje i kupovao viteške knjige, da ih čita, i tako zgrnuo u kuću koliko ih se god domogao. A od sviju mu knjiga nikoje nisu toliko po volji bile koliko one što ih je napisao slavni Feliciano de Silva², jer jasnoća njegove proze i one zamršene rečenice njegove činile mu se biserom, pogotovu kadbi uzeo čitati ona laskanja ili izazove na megdan. Ili kad bi čitao: «... visoka nebesa, koja vašu božanstvenost božanski utvrđuju zvijezdama i vama iskazuju dostojanstvo dostojnosti, koje je vaša uzvišenost dostojna».

Od takvih se rečenica jadnome vitezmu pomuti pamet. Nabdio se on, da bi ih razumio i dokučio im smisao, što ga ne bi dosegnuo pameću ni razumio ni sam Aristotel, sve da jedino radi toga ustane iz groba. (...) Sve u svemu, tako se zapleo u svoje štivo da je čitao po cijele noći od večeri do jutra i po cijele dane od zore do mraka. I tako se njemu, od maloga spanja i mnogoga čitanja, osuši mozak i pamet mu se najposlije pomuti. Po glavi mu povrvi sve to što je u knjigama čitao, i čarolije i kavge, borbe, izazovi, rane, udvaranja, ljubavi, nezgode i gluparije nečuvane. A uvratio je u glasu da je zgoljna istina sva ta zbrka sanjarija što ih je čitao, temu na svem svijetu nije bilo pouzdanije historije.

Naposlijetku, kad mu je pamet već klonula, sine mu najneobičnija misao koja je ikada ikojemu luđaku sinula. ...
(Miguel de Cervantes, *Don Quijote*)

Adolf Schroedter (1834.), ilustracija uvodne novele u romanu *Don Quijote*

¹ četvrt jutra

² španjolski pisac iz 16. st., autor viteških romana

Povežite likovni prilog s ulomkom iz romana.
Navedite vrijeme u kojem je roman nastao.
Kako je autor likovnog priloga prikazao slavnoga romanesknoga junaka. (Obratite pozornost na kompoziciju likovnog priloga. Što na likovnome prilogu odmah privlači pozornost? Promotrite prostor u kojem je smještena ljudska figura.)
Što na likovnome prilogu upućuje da se radi o strastvenom čitatelju?
Napišite odgovara li likovni prilog onome kako Vi zamišljate junaka iz romana.
Na kakvu je to nevjerojatnu zamisao došao junak romana?
Opišite što se dogodilo junaku.
Prisjetite se junakova suputnika i obrazložite njihov odnos.
Prisjetite se nekog dijela romana i pokažite da je junak pobrkao zbilju i fikciju.
Kako završava roman? Napišite kako Vi iščitavate takav kraj.
Napišite zašto taj roman smatramo prvim modernim romanom.

4.3. Raspravljački školski esej

Predložene teme u ovom tipu zadatka odnose se na našu društvenu stvarnost. Dakle, na ispitu se možete susresti s tekstom ili pitanjem koji propituju neki problem iz svijeta rada, slobodnoga vremena, umjetnosti, sporta, medija, potrošačkoga društva, tehnološkoga napretka, ravnopravnosti spolova, nasilja u društvu itd.
Predložene teme nisu nikada strogo književne, no mogu se, međutim, ticati i čitanja i Vašega odnosa prema književnosti i umjetnosti uopće.

Raspravljački školski esej, pa i onda kada je riječ o književnosti, nikako ne predviđa niti očekuje jedinstveni odgovor. Dapače, od pristupnika se očekuje da predoči svoje osobno kulturno iskustvo potkrijepljeno sjećanjima na pročitane lektire i pokaže sposobnost analiziranja i sintetiziranja teme koju propituje.

4.3.1. Primjer zadatka za pisanje raspravljačkoga eseja

Primjer za ovaj tip školskoga eseja stavljen je u ogladni ispit.

4.4. Zadatci zatvorenoga tipa

U trećemu dijelu ispita zadatci su višestrukoga izbora i zadatci povezivanja i sređivanja.

4.4.1. Zadatci višestrukoga izbora

Zadatke višestrukoga izbora čine: uvodni dio i nekoliko ponuđenih odgovora, uglavnom četiri (a, b, c, d), od kojih je samo jedan točan. Uvodni dio sastoji se:

- od navoda što treba učiniti
- od rečenice ili teksta koji treba pročitati i na temelju kojega treba odgovoriti
- od pitanja.

Označi slovo ispred točnoga odgovora na obrascu za odgovore.

Pozorno pročitaj Šopove stihove.

I da li bih imao dosta snage u svom glasu

Kada bih pred tobom branio ovaj svijet?

Kako se zove stilska figura u navedenim stihovima?

- a) slavenska antiteza
- b) retoričko pitanje
- c) elipsa
- d) usporedba

4.4.2. Zadatci povezivanja i sređivanja

U zadatcima povezivanja i sređivanja podatci se nižu u dvije skupine (obično dva stupca) te se traži da ih se poveže po

određene načelu – smislenu, uzročnu-posljedičnu, prema pripadnosti i slično (lik – djelo; autor – djelo; termin - odrednica).

Označi brojeve ispred točnih odgovora na obrascu za odgovore. (Npr. e) 1, 3, 4; f) 1)

Do koje je glasovne promjene (ili više njih) došlo u pojedinoj riječi?

a) poljupcem	1. nepostojano a
b) slađa	2. jednačenje glasova po zvučnosti
c) blizanci	3. sibilizacija
d) nosorozi	4. palatalizacija
	5. jotacija

5. Ogledni primjer ispita iz hrvatskoga jezika na državnoj maturi

5.1. Prvi dio ispita

Pred Vama su dva zadatka za školski esej. Pozorno pročitajte oba, odaberite jedan i napišite esej.

A) Usporedna raščlamba tekstova

Pred Vama su tri književna teksta. Pozorno ih pročitajte, a zatim i smjernice za pisanje školskoga eseja ispod teksta. Redosljed ponuđenih smjernica ne obvezuje Vas u Vašem oblikovanju školskoga eseja.

Svoj esej oblikujte kao zaokruženu cjelinu (uvod, razrada, zaključak). Možete se poslužiti listom za koncept, a esej uredno napišite na predviđeni list papira. Pazite da Vaš esej bude pravopisno i gramatički točan.

Esej treba imati od 700 do 900 riječi.

PRVI POGLED

Zovjaše zora dan, a slavno prolitje
travicu drobnu van, zelen lis i cvitje,

ja kad bih uhićen od ove gospoje,
ke obraz nakićen u slavi vas poje.

S jutra, dim, na prozor pogledat općah ja
ter tada moj pozor u taj čas pozri tja:

meni bi viditi još lipšu ner vilu
gospoju sjediti u rušcu pribilu.

Vidiv me ka hrlo vaze trak i kosu
niz bijelo ter grlo kosice sve prosu;

na čelu ostavi dva prama od zlata,
ostalo sve savi okolo, dim , vrata,

da kosa ne vitri, u kojoj do mal hip
rukami zahitri na glavi venčac lip;

ozriv se jak jelin ter ončas podje tja,
ter gorči ner pelin i čemer ostah ja.

(Šiško Menčetić)

UTJEHA KOSE

Gledo sam te sinoć. U snu. Tužan. Mrtvu.
U dvorani kobnoj, u idili cvijeća,
Na visokom odru, u agoniji svijeća,
Gotov da ti predam život kao žrtvu.

Nisam plako. Nisam. Zapanjen sam stao
U dvorani kobnoj, punoj smrti krasne,
Sumnjajući, da su tamne oči jasne,
Odakle mi nekad bolji život sjao.

Sve baš, sve je mrtvo: oči, dah i ruke,
Sve, što očajanjem htjedoh da oživim
U slijepoj stravi i u strasti muke.

U dvorani kobnoj, mislim u sivim.
Samo kosa tvoja još je bila živa,
Pa mi reče: Miruj! U smrti se sniva.

(Antun Gustav Matoš)

LJUBAV

Zgasnuli smo žutu lampu

Plavi plašt je pao oko tvoga tijela
Vani šume oblaci i stabla
Vani lete bijela teška krila

Moje tijelo ispruženo podno tvojih nogu

Moje ruke svijaju se žude mole

Draga, neka tvoje teške kose
kroz noć zavijore, zavijore

Kroz noć
kose moje drage duboko šumore
kao more

(Antun Branko Šimić)

Smjernice za pisanje

Usporedite tri priložena teksta.

Predstavite Šiška Menčetića, Antuna Gustava Matoša i Antuna Branka Šimića u kontekstu hrvatske književnosti s posebnim naglaskom na tematiku priloženih tekstova.

Analizirajte i usporedite strukturu tekstova: strofu, stih, ritam, rimu te povežite s vremenom kojemu pripadaju i stilom pojedinoga pisca.

Usporedite izražajnost temeljnoga motiva u trima pjesmama.

Usporedite ugođaj i temu u sve tri pjesme.

B) Raspravljački školski esej

KULTURA I ŠKOLA

U suvremenome svijetu škola gubi stečeni naziv hrama kulture. Ta je impozantna građevina s četvrtastim dvoranama i pravocrtnim hodnicima (arhitektonskom projekcijom obrazovanja koje se u njoj nudilo) stoljećima davala selu ili gradu pečat kulturne moći.

Danas je situacija drugačija. Kulturna moć više nije smještena u školi, već posredstvom televizije, radija, računala, reklama, oglasa i različite trgovine ulazi u svaki prostor. Škola je kao predstavница države na pedagoškome području do jučer u obitelji nalazila i sugovornika i protivnika. Danas se i škola i obitelj nalaze u obratnome položaju. Budući da je obitelj preplavljena televizijskom slikom, u školi bi se trebalo učiti kako se služiti mnogobrojnim informacijama koje pristižu u domove.

Škola bi mogla oblikovati jezgru u kojoj nastavnici i učenici kritički razmatraju vlastito iskustvo polazeći od podataka pristiglih iz drugih izvora. U tome smislu ona i dalje ostaje ustanova ovlaštena da širi kulturni model oblikovan u središtu moći. Masovni mediji svakodnevno ugrožavaju tu njezinu ulogu pa je pitanje jesu li prosvjetni radnici u središtu kulture ili na njezinu rubnome dijelu. Stoga je nužno da škola bude kritična prema kulturi koju šire masovni mediji.

Obrazovanje danas živi u nekoliko oblika. S jedne strane ono živi u okamenjenome svijetu: centralizirana administracija paralizira nastavno tijelo i izaziva kulturnu latentnost i konzervativizam. Naziru se, međutim, i obrisi nove organizacije obrazovanja kao što su ugovori između poduzeća sa školom, odnosno sveučilištem ili cjeloživotno obrazovanje. Novonastali oblici mijenjaju tromi školski sustav i nisu više doslovce škola.

Obrazovanje se hotimice proširilo izvan institucionalne škole u obliku samoobrazovanja, premda je taj model do jučer služio školi. Mnogobrojni stručni časopisi pružaju široko obrazovanje od tehničke analize do promišljanja o vrijednostima. Sve je više stručne literature namijenjene djelatnostima u slobodno vrijeme kao što su vrtlarstvo, graditeljstvo, stvaralačko pisanje itd. Ona je jednako važna kao i školski udžbenici.

Ako se školi i može prigovoriti da je troma i na margini zbivanja, kulturi ponuđenoj u stručnim ili tehničkim centrima može se reći da je koristoljubiva. Tu kulturu pokreće profit - proizvodi koje treba prodati, vještina ili vrsta privrede koju valja promovirati.

Prema: M. de Certeau, *Kultura u množini*

Opišite razloge koji ugrožavaju kulturnu ulogu škole. Navedite nove kulturne zadaće koje bi suvremena škola trebala razvijati. Što mislite o tim novim zadaćama? Koje su to različite vrste kulturnih izvora koji preuzimaju ulogu škole?

Usporedite svoje obrazovanje s nekadašnjim i sadašnjim zadaćama škole.

Što Vi mislite kakva je uloga škole kao prenositeljice kulture u suvremenome medijskome pejsažu? Omogućava li nam škola još uvijek da bolje čitamo svijet ili će ipak morati potražiti novo mjesto i ulogu u odnosu na druge kulturne izvore koji su nam dostupni?

5.2. Drugi dio ispita

Scenarij – 25 minuta

00:00

Spiker: Dobro jutro! Dobrodošli na ispit iz hrvatskoga jezika na državnoj maturi. Upravo pristupate drugome dijelu ispita iz hrvatskoga jezika na državnoj maturi – diktatu. Ovaj dio ispita traje 25 minuta. Najprije slušate tekst bez ikakvoga zapisivanja. Potom ponovno slušate isti tekst pročitan sa stankama kako biste ga zapisali. Po treći put slušate tekst u cjelini i provjeravate svoj zapis – točnost rečeničnih cjelina i pravopis. Na kraju imate 10 minuta vremena da uredno prepisete tekst u čistopisu.

I. čitanje

Spiker: Poslušajte tekst bez zapisivanja. (*čita tekst cjelovito*)

Bartol Kašić vjerski je pisac, prevoditelj i gramatičar. Bio je isusovac i misionar. Potomak je uglednih paških obitelji oca Ivana Petra Kašića i majke Ivane. Školovao se u gradskoj školi u Pagu i u Zadru. Godine 1599. isusovci su proveli anketu o tome koji slavenski jezik uvesti u kolegije. Na temelju rezultata te ankete isusovci su uz pristanak pape Klementa VIII. osnovali Akademiju hrvatskoga jezika. Kašić je odmah počeo predavati hrvatski jezik i dobio je nalog da počne sastavljati prvu hrvatsku gramatiku koju je naslovio *Institutiones linguae Illyricae*. Time su udareni znanstveni temelji hrvatskoga jezikoslovlja. Kašić je zaređen za svećenika 1606. godine i imenovan je glavnim ispovjednikom u bazilici sv. Petra. Poslije je djelovao u Dubrovniku, a na misijskim putovanjima obilazio je kršćane pod turskom vlašću od Bosne do Beograda. U Beogradu je za dubrovačke građane, koji su tamo boravili zbog posla, osnovao gimnaziju. Započeo je prevođenje Biblije, i to na dubrovački govor. Nažalost, taj prijevod nije bio tiskan. Bartol Kašić nastavlja se zauzimati za štokavsko narječje kao zajednički jezik za sve Hrvate. Posebno se osvrće i na potrebu grafijske reforme. Umro je u Rimu 1650. godine. Kao što je Faustu Vrančiću osigurano dostojno mjesto u povijesti hrvatske leksikografije, jednako je tako dolično mjesto u povijesti hrvatske gramatičarske literature osigurano Pažaninu Bartolu Kašiću.

02:20

II. čitanje

Spiker: Sada ćete ponovno slušati tekst. Zapisujte ga tijekom slušanja na list za prvo pisanje. (*čita tekst sa stankama*)

Bartol Kašić // vjerski je pisac, //prevoditelj i gramatičar. //Bio je isusovac //i misionar. //Potomak je //uglednih paških obitelji// oca Ivana Petra Kašića// i majke Ivane. //Školovao se u gradskoj školi// u Pagu i u Zadru. // Godine 1599. // isusovci su proveli anketu// o tome koji slavenski jezik //uvesti u kolegije. //Na temelju rezultata te ankete// isusovci su uz pristanak// pape Klementa VIII. // osnovali Akademiju hrvatskoga jezika. // Kašić je odmah počeo predavati// hrvatski jezik// i dobio je nalog //da počne sastavljati// prvu hrvatsku gramatiku//

koju je naslovio // *Institutiones // linguae // Illyricae*. // Time su udareni // znanstveni temelji // hrvatskoga jezikoslovlja. // Kašić je zaređen za svećenika // 1606. godine // i imenovan je // glavnim ispovjednikom // u bazilici sv. Petra. // Poslije je djelovao u Dubrovniku, // a na misijskim putovanjima // obilazio je kršćane // pod turskom vlašću // od Bosne do Beograda. // U Beogradu je // za dubrovačke građane, // koji su tamo boravili zbog posla, // osnovao gimnaziju. // Započeo je // prevođenje Biblije, // i to na dubrovački govor. // Nažalost, // taj prijevod // nije bio tiskan. // Bartol Kašić // nastavlja se zauzimati // za štokavsko narječje // kao zajednički jezik // za sve Hrvate. // Posebno se osvrće // i na potrebu // grafijske reforme. // Umro je u Rimu // 1650. godine. // Kao što je // Faustu Vrančiću // osigurano dostojno mjesto // u povijesti hrvatske leksikografije, // jednako je tako // dolično mjesto // u povijesti hrvatske // gramatičarske literature // osigurano Pažaninu // Bartolu Kašiću.

13:00

III. čitanje

Spiker: Ponovno poslušajte tekst, provjerite zapisano i ispravite moguće pogriješke. (*čita tekst cjelovito i nešto sporije*)

Bartol Kašić vjerski je pisac, prevoditelj i gramatičar. Bio je isusovac i misionar. Potomak je uglednih paških obitelji oca Ivana Petra Kašića i majke Ivane. Školovao se u gradskoj školi u Pagu i u Zadru. Godine 1599. isusovci su proveli anketu o tome koji slavenski jezik uvesti u kolegije. Na temelju rezultata te ankete isusovci su uz pristanak pape Klementa VIII. osnovali Akademiju hrvatskoga jezika. Kašić je odmah počeo predavati hrvatski jezik i dobio je nalog da počne sastavljati prvu hrvatsku gramatiku koju je naslovio *Institutiones linguae Illyricae*. Time su udareni znanstveni temelji hrvatskoga jezikoslovlja. Kašić je zaređen za svećenika 1606. godine i imenovan je glavnim ispovjednikom u bazilici sv. Petra.

Poslije je djelovao u Dubrovniku, a na misijskim putovanjima obilazio je kršćane pod turskom vlašću od Bosne do Beograda. U Beogradu je za dubrovačke građane, koji su tamo boravili zbog posla, osnovao gimnaziju. Započeo je prevođenje Biblije, i to na dubrovački govor. Nažalost, taj prijevod nije bio tiskan. Bartol Kašić nastavlja se zauzimati za štokavsko narječje kao zajednički jezik za sve Hrvate. Posebno se osvrće i na potrebu grafijske reforme. Umro je u Rimu 1650. godine. Kao što je Faustu Vrančiću osigurano dostojno mjesto u povijesti hrvatske leksikografije, jednako je tako dolično mjesto u povijesti hrvatske gramatičarske literature osigurano Pažaninu Bartolu Kašiću.

15:00

Spiker: Svoj tekst prepisite uredno pisanim slovima na list za čistopis. (*10 minuta tišine*)

Zvučni signal.

25:00

Spiker: Završen je drugi dio ispita. Okrenite stranicu i nastavite rješavati treći dio ispita.

5.3. Treći dio ispita

I. tekst

1909.

Na vješalima. Suha kao prut.
Na uzničkom zidu. Zidu srama.
Pod njome crna zločinačka jama,
Ubijstva mjesto, tamno kao blud.

Ja vidjeh negdje ladanjski taj skut,
Jer takvo lice ima moja mama,
A slične oči neka krasna dama:
Na lijepo mjesto zaveo me put!

I mjesto nje u kobnu rupu skočih
I krvavim si njenim znojem smočih
Moj drski obraz kao suzama.

Jer Hrvatsku mi moju objesiše,
Ko lopova, dok njeno ime briše,
Za volju ne znam kome, žbir u uzama.

A. G. Matoš)

1. Kojemu književnome rodu pripada priloženi tekst?

- a) lirici
- b) epici
- c) drami
- d) diskurzivnome rodu

2. U kojem je pjesničkome obliku napisan priloženi tekst?

- a) elegiji
- b) sonetu
- c) gazeli
- d) poemi

3. Kakva je rima u priloženome tekstu?

- a) abba abba ccd eed
- b) abab cdcd efe fgg
- c) abba cddc eef ggf
- d) abab abab ccd eed

4. Koji tematiku pronalazite u priloženome tekstu?
- a) pejzažnu
 - b) misaonu
 - c) domoljubnu
 - d) ljubavnu
5. Kojemu književnopovijesnome razdoblju pripada autor priloženoga teksta?
- a) hrvatskom narodnom preporodu
 - b) realizmu
 - c) moderni
 - d) ekspresionizmu
6. Kako Matoš postiže napetost u priloženome tekstu?
- a) razotkriva o kome je riječ u posljednoj strofi
 - b) navodi krvave i jezive slike stratišta
 - c) spominje da je zaveden na krivi put
 - d) u prvoj strofi spominje mjesto ubojstva
7. Koja se stilska figura dva puta ponavlja u prvoj strofi?
- a) anafora
 - b) poredba
 - c) hiperbola
 - d) ironija
8. Koja je riječ u stihu *Na lijepo mjesto zaveo me put* nositelj ironije?
- a) lijepo
 - b) mjesto
 - c) zaveo
 - d) put
9. Koji bibleizam prepoznajete u priloženome tekstu?
- a) uznički zid
 - b) zid srama
 - c) krvavi znoj
 - d) zločinačka jama
10. U kojim se strofama pojavljuje anafora?
- a) u prvoj i drugoj
 - b) u drugoj i četvrtoj
 - c) u prvoj i trećoj
 - d) u trećoj i četvrtoj

11. U kojoj se strofi prvi put spominje lirski subjekt?
- a) u prvoj
 - b) u drugoj
 - c) u trećoj
 - d) u četvrtoj
12. U kakvom su odnosu prva i druga strofa?
- a) u skladnom
 - b) u oprečnom
 - c) u zavisnom
 - d) u usporednom
13. Što označava etički dativ u stihu *Jer Hrvatsku mi moju objesiše?*
- a) žrtvovanje
 - b) prisnost
 - c) očaj
 - d) pažnju
14. Što hrvatska poezija duguje Matošu?
- a) sinesteziju, impresionizam i larpulartizam
 - b) sonet, blagozvučnu akustiku i simbolizam
 - c) slobodan stih, muzikalnost i motiv smrti
 - d) estetiku ružnoga, modernizam i impersonalnost
15. Koji od navednih pisaca pripadaju istom književnopovijesnom razdoblju kao i Matoš?
- a) Dragutin Domjanić, Janko Polić Kamov i Ivan Kozarac
 - b) Janko Leskovic, Antun Kanižlić i Petar Preradović
 - c) Vladimir Vidrić, Miroslav Krleža i Dobriša Cesarić
 - d) Antun Branko Šimić, Fran Galović i Tin Ujević
16. Koliko ima rečenica u prvoj strofi?
- a) dvije
 - b) tri
 - c) četiri
 - d) pet
17. Koja vrsta riječi izostaje u prvoj strofi?
- a) imenica
 - b) glagol

- c) pridjev
- d) zamjenica

18. Koji član rečeničnoga ustrojstva izostaje u prvoj strofi?

- a) predikat
- b) priložna oznaka
- c) subjekt
- d) objekt

19. U kakvom su odnosu sintagme *zločinačka jama* i *ubijstva mjesto* u prvoj strofi?

- a) u sinonimskom
- b) u antonimskom
- c) u homonimskom
- d) u hiperonimskom

20. Pridružite broj svakoj sastavnici leksikografske definicije.

3. 4. 1. 2. 5.
žbir *m* (N mn –i/žbirovi) *pejor.* onaj koji uhodi drugoga; uhoda, agent, doušnik ✧ *tal.* sbirro

	6.	
natuknica	1 2 3 4 5 6	
definicija	1 2 3 4 5 6	
gramatička odrednica	1 2 3 4 5 6	
stilistička odrednica	1 2 3 4 5 6	
etimološka odrednica	1 2 3 4 5 6	

II. tekst

BAŠĆANSKA PLOČA (o. 1100.)

a[zъ vъime o]tca i s(i)na [i s](ve)tago duha azъ
 opat[ъ] držiha pisahъse o ledi[n]ě juže
 da zъvъnimigrъkralъhrъvatъskъi [vъ]
 dni svoj e vъsvetuju luciju i sv[edo]-
 mi županъdesim(i)ra krъ[ba]vě mra[tin]ъ vъ l(i)-
 cě pr(i)bъnebža [s] њprosl[ъ] vin[od](o)lě [ěk](o)vъv(ъ)o-
 tocě da iže to poreče klъni i bo(g) i bī ap(osto)la i g e-
 van(je)listi i s(ve)taě luciě am(e)nъ da iže sdě žive-
 tъmolī za ne boga azъ opatъ d(o)brovitъ zъ-
 dah crěkъvъ siju i svoeju bratiju sъ dev-
 etiju vъdni kъneza košъmъta oblad-
 ajućago vъsu kъrainu i bēše vъ tъ dni m-
 ikula vъtočъci [sъ s]vetuju luciju vъ edino

21. Gdje se danas čuva original Bašćanske ploče?
- a) u crkvi sv. Lucije na otoku Krku
 - b) u Hrvatskom povijesnom muzeju
 - c) u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti
 - d) u Matici hrvatskoj
22. Tko je zapisao tekst na Bašćanskoj ploči?
- a) kralj Zvonimir
 - b) opat Držiha
 - c) opat Dobrovit
 - d) knez Mikula
23. Kojim je pismom pisana Bašćanska ploča?
- a) latinicom
 - b) glagoljicom
 - c) ćirilicom
 - d) goticom
24. Kojoj vrsti riječi pripada riječ *az*?
- a) imenicama
 - b) glagolima
 - c) zamjenicama
 - d) pridjevima
25. Kako počinje tekst Bašćanske ploče?
- a) in medias res
 - b) zakletvom
 - c) nadnevkom
 - d) invokacijom
26. Što je Bašćanska ploča?
- a) epigraf i darovnica
 - b) epigram i pravni tekst
 - c) elegija i povijesni tekst
 - d) epitaf i legenda
27. U kojoj se ulozi pojavljuju Desimir, Mratin, Pribineg i Jakov?
- a) kao darovatelji
 - b) kao svjedoci
 - c) kao graditelji
 - d) kao zapisivači

28. Tko je vladao krajinom u vrijeme nastanka Bašćanske ploče?
- a) knez Kosmat
 - b) ban Dobrovit
 - c) knez Mikula
 - d) župan Držiha
29. Čime prijeti zapisivač Bašćanske ploče onima koji poreknu sadržaj?
- a) kletvom
 - b) paklom
 - c) bolešću
 - d) izgonom
30. Tko je sastavio glagoljicu?
- a) Konstantin Filozof
 - b) Crmorizac Hrabar
 - c) pop Martinac
 - d) pop Dukljanin
31. Zašto se glagoljica od XII. stoljeća naziva i Jeronimovo pismo?
- a) Sve do XII. stoljeća nije se znalo da je glagoljicu ustvari satavio sv. Jeronim.
 - b) Glagoljaši su da bi zaštitili slavensko bogoslužje glagoljicu pripisali sv. Jeronimu.
 - c) Latinski prijevod Sv. Pisma na govoreni latinski jezik pisan je glagoljicom.
 - d) Sv. Jeronim zauzimao se da i najširi slojevi puka budu upoznati s Riječju Božjom.
32. Što je Misal po zakonu rimskoga dvora iz 1483. godine?
- a) iluminacija
 - b) inkunabula
 - c) inicijal
 - d) ilustracija

III. tekst

Glasnik

(...)

Ali na ognju on potamni,
pod nami se tle ustrese,
crkva od groma bukom zamni,
a stup Lerov znojaše se.

(...)

Nu čim svačija lica blide
i svak treptit ne pristaje,
eto Miljenko u crkvu ide,

izvan sebe ko vas daje.

Na došastje Miljenkovo
prista trešnja, gromnja umuknu,
prosvjetljenje oganj novo
uže i u čis plamen buknu.

Bog razvedri Lero sliku
i, da vidi mladi i stari,
nje lijepu ljubovniku
u obraz jedan zrak udari.

(Ivan Gundulić, *Dubravka*)

33. Kojemu književnopovijesnomu razdoblju pripada Ivan Gundulić?

- a) humanizmu
- b) renesansi
- c) baroku
- d) prosvjetiteljstvu

34. Što je Gundulićeva *Dubravka* kao književna vrsta?

- a) komedija
- b) tragedija
- c) pastorala
- d) vodvilj

35. Kako se zove Dubravkin nesuđeni zaručnik?

- a) Brštanko
- b) Grdan
- c) Zagorko
- d) Divjak

36. Odredi sudionike ljubavnoga trokuta u *Dubravci*?

- a) Ljubmir, Brštanko i Dubravka
- b) Zagorko, Grdan i Dubravka
- c) Divjak, Ljubmir i Dubravka
- d) Miljenko, Grdan i Dubravka

37. Što se dogodilo u crkvi/svetilištu kada je ušla Dubravka s vjerenikom?

- a) Sve se zatreslo, kip Lerov se znojio.
- b) Počela je oluja s tučom i vjetrom.
- c) Ušao je Miljenko i počeo sve rušiti.
- d) Dubravka je u bijegu sve porušila.

38. Kako su reagirali okupljeni na zbivanje u crkvi/svetilištu?

- a) Pobjegli su da bi izbjegli potres.
- b) Nisu se uopće uzbunili nego su ostali mirni.
- c) Protumačili su to kao višnju volju da Dubravka bude Miljenkova.
- d) Svi su se uzbunili misleći da je to kazna Božja.

39. Kako se zove dramski postupak razrješenja dramske napetosti u *Dubravci*?

- a) tragos i ode
- b) eksodos
- c) deus ex machina
- d) katharsis

40. Pročitaj stihove himne slobodi i zaokruži njezin posljednji stih.

*O lijepa, o draga, o slatka slobodo,
 Dar u kom sva blaga višnji nam bog je do,
 Uzroče istini od naše sve slave,
 Uresu jedini od ove Dubrave,
 Sva srebra, sva zlata, svi ljudski životi
 (...)*

- a) ne mogu bit uzor tvoj čistoj dobroti.
- b) ne mogu bit plata tvoj čistoj ljepoti.
- c) ne mogu bit zamjena tvojoj ljepoti.
- d) ne mogu bit mjera tvojoj dobroti.

41. Kojim je stihovima pisan priloženi ulomak?

- a) osmercem i desetercem
- b) osmercem i dvanaestercem
- c) samo osmercem
- d) samo dvanaestercem

42. Kako završava *Dubravka*?

- a) Dubravka se morala vjenčati sa zaručnikom koga ne voli.
- b) Dubravka je na kraju ipak pripala Miljenku.
- c) Nakon trešnje u crkvi sve se srušilo, ali su svi preživjeli.
- d) Miljenko je izazvao zaručnika na dvoboj i pobijedio.

43. Što simbolizira lik pastirice Dubravke?

- a) ljubav
- b) slobodu
- c) pravdu
- d) plemenitost

44. Koja stilska figura najbolje odgovara Gundulićevu pogledu na svijet i problemima koji ga zaokupljaju u *Dubravci*?

- a) antiteza
- b) končeto
- c) metafora
- d) poredba

45. Koji pisci pripadaju dubrovačkome književnome krugu?

- a) Petar Zoranić, Juraj Baraković i Vjenceslav Novak
- b) Marin Držić, Junije Palmotić i Ivo Vojnović
- c) Marko Marulić, Antun Kanižlić i Ante Kovačić
- d) Petar Hektorović, Fran Krsto Frankopan i Milan Begović

46. Tko je nadopisao izgubljeno 14. i 15. pjevanje Gundulićeva *Osmana*?

- a) Ljudevit Gaj
- b) August Šenoa
- c) Ivan Mažuranić
- d) Pavao Pavličić

47. Kojim je jezikom napisana *Dubravka*?

- a) štokavskom ikavicom
- b) štokavskom ijekavicom
- c) čakavskom ikavicom
- d) čakavskom ijekavicom

48. Koji barokni književni krug piše mješavinom triju narječja: čakavskoga, kajkavskoga i štokavskoga?

- a) slavonski krug
- b) ozaljski krug
- c) hvarski krug
- d) zagrebački

49. Tko je zaslužan za početak standardizacije hrvatskoga jezika?

- a) Ivan Belostenec
- b) Faust Vrančić
- c) Tomo Maretić
- d) Ljudevit Gaj

50. Što je Kratka osnova horvatsko-slavenskoga pravopisanja?

- a) gramatika
- b) pravopis
- c) rječnik

d) deklaracija

IV. tekst

(...) Nađoh taj puteljak kako sav zuji od mirisa bijela gloga. Živica je bila nalik na niz kapelica, koje iščezavaju pod gomilama cvijeća što zatrpavaju oltare na postajama tijelovske procesije, ispod njih je sunce po tlu prostrlo mozaik svjetlosti, kao da je prošlo kroz oslikano staklo; njihov se miris širio tako gusto i omeđeno... Ali ja sam se uzalud dugo zadržavao pred glogom i udisao, iznosio ga pred svoj duh koji nije znao što da s njim počne, gubio i opet nalazio njegov nevidljivi, a ipak čvrsti miris (...), ono mi je beskonačno, s neiscrpnim obiljem pružalo istu draž, ali mi nije dopuštalo da tu draž shvatim dublje, isto onako kao što čovjek i stotinu puta redom sluša neke melodije, a nikako da prodre dublje u njihovu tajnu. Na trenutak bih se okretao od njih, a zatim im ponovo pristupao sa svježim snagama. Pratio bih poneki zalutali divlji mak ili modri različak što je lijeno zaostao u pozadini, na njihovu usponu po strmini što se iza živice parka naglim nagibom uspinjala prema poljima (...). Zatim bih se vraćao pred bijeli glog kao pred ona remek-djela za koja mislim da ćemo ih umjeti bolje vidjeti pošto ih načas prestanemo gledati...
(Combray)

51. Tko je autor djela iz kojega je priloženi ulomak?

- a) William Faulkner
- b) Luigi Pirandello
- c) Marcel Proust
- d) Albert Camus

52. Kako se zove ciklus kojemu pripada djelo iz kojega je priloženi ulomak?

- a) U traganju za izgubljenim vremenom
- b) Društvena komedija
- c) Božanstvena komedija
- d) Izgubljeno i pronađeno vrijeme

53. U kojem je stoljeću nastalo djelo iz kojega je priloženi ulomak?

- a) osamnaestom
- b) dvadesetom
- c) devetnaestom
- d) dvadeset prvom

54. Kojem stilu pripada opis iz priloženoga ulomka?

- a) feljtonističkom
- b) epskom
- c) esejističkom
- d) poetskom

55. Kakvoj umjetničkoj prozi pripada djelo iz kojega je priloženi ulomak?

- a) autobiografska proza
- b) dnevnička proza
- c) memoarska proza
- d) epistolarna proza

56. Što je u temelju stvaralačkoga postupka autora u priloženom ulomku?

- a) osjetilni doživljaj svijeta
- b) snatrenje o prošlosti
- c) znanstveni pristup književnosti
- d) idealizacija sadašnjosti

57. Poput kakvoga se slikara ponaša autor u ovome ulomku?

- a) romantičarskoga
- b) ekspresionističkoga
- c) impresionističkoga
- d) klasicističkoga

58. Koja od navedenih odrednica opisuje stvaralačku metodu autora djela iz kojega je priloženi ulomak?

- a) Umjetnički oblikuje nestvarnu atmosferu košmara iz sna.
- b) Umjetnički oblikuje sjećanje probuđeno nehotičnim podražajem.
- c) Umjetnički oblikuje intelektualiziranu i homogenu sliku svijeta.
- d) Umjetnički oblikuje niz senzacija zabilježenih u svijesti junaka.

V. tekst

LEONE: Ali, kakvi nervi! Hvala ti, ne trebam ništa! Kakvi nervi! Dobro je još, da nisi rekla da sam überspannt!* To je istina! Onaj varaždinski Glembaj sagradio je zlatan barokni oltar u remetinečkoj župnoj crkvi za spas svoje duše, ali njegova duša nije se spasla! Eto, gledaj tamo onog Glembaja! Svi su onu njegovu donju čeljust zvali velázquezovskom* crtom, a u stvari to je bio kriminal u njemu: živinski kriminal! To je bila grozna grabežljiva životinja! I ta moja neshvatljiva mržnja na tog čovjeka, ta moja nečista mržnja na njega, od prvog dana otkada sam počeo misliti svojom glavom, to je eto glembajevsko, kriminalno u meni! To je glembajevska krv u meni! Dobro, dopuštam, to je Verfolgungswahn** to nije zdravo, ali to prljavo, mutno, bezdano u meni, to mi se dominantno javlja godinama: ja to nosim sa sobom po svijetu kao svoju vlastitu utrobu! Ja sam to užasno nagonско u sebi htio racionalno objasniti! Maminu smrt ja sam onda našao dovoljno razumnim razlogom za tu podsvijesnu mržnju u sebi. Ja sam od tog momenta imao dovoljno razloga, da ga svijesno mrzim: kao ubojicu moje matere! A ustvari ja sam se zagrizao u njega kao šakal u šakala: to se u nama grizla glembajevska krv!

ANGELIKA: Leone, za ime Božje, ja te molim, Leone, budi pametan ...

LEONE: Sve je to tako, na vlas precizno tako! I tu ima samo jedno rješenje: ili se žderati kao šakal ili ...

ANGELIKA: Ili?

LEONE: Ili se ubiti!

ANGELIKA: Leone!

- *prenapet*
- *pridjev od Velazquez, Diego (1599. – 1660.), španjolski slikar, portretist kraljevske obitelji*
- ***manija proganjanja*

59. Tko je autor djela iz kojega je priloženi tekst?

- a) Milan Begović
- b) Miroslav Krleža
- c) Ranko Marinković
- d) Ivo Vojnović

60. Na kojoj se razini zbiva sukob u ponuđenome tekstu?

- a) na razini socijalnih nazora
- b) na razini filozofskih postavki
- c) na razini intimnih problema
- d) na razini moralnih odrednica

61. Zašto Leone izbiva iz kuće?

- a) Bježi od sebe i Glembaja u sebi.
- b) Želi razotkriti zagonetku svoga mutnoga podrijetla.
- c) Pokušava uspjeti u životu bez očeve pomoći.
- d) Osjeća se krivim za majčinu smrt.

62. O čemu govori Leone kada kaže: *A ustvari ja sam se zagrizao u njega kao šakal u šakala: to se u nama grizla glembajevska krv!*

- a) Fizički je napao oca i ozlijedio ga.
- b) Rekao je ocu da će svjedočiti na sudu protiv njega.
- c) Priznao je da je zavidan ocu.
- d) Razotkrio je ocu istinu o njevovu braku.

63. Koja se pozitivna značajka Leonove osobnosti otkriva u ponuđenome ulomku?

- a) samokritičnost
- b) skromnost
- c) moralnost
- d) racionalnost

64. Kako završava djelo iz kojega je navedeni ulomak?

- a) Leone priznaje Angeliki da ju voli.
- b) Leone ubija barunicu Castelli.
- c) Leone je izvršio samoubojstvo.
- d) Leone završava u ludnici.

65. Koji je lik glavna dramska suprotnost cijelomu dramskomu spletu i kretanju lica u drami?
- a) barunica Charlotte Castelli
 - b) sestra Angelika Glembaj
 - c) Naci Glembaj
 - d) Leone Glembaj
66. Kako su Glembajevi izgradili svoje bogatstvo?
- a) vjenčanjima iz koristoljublja
 - b) marljivim radom
 - c) stjecajem sretnih okolnosti
 - d) na tuđim smrtima i nesrećama
67. Koja obilježja pojedinoga stilskoga razdoblja otkrivaš u ponuđenome ulomku?
- a) romantičarskoga
 - b) realističkoga
 - c) naturalističkoga
 - d) impresionističkoga
68. Što povezuje djelo iz kojega je ponuđeni ulomak s *Dubravkom* Ivana Gundulića?
- a) književna vrsta
 - b) književna epoha
 - c) književni rod
 - d) književna tema
69. Koja se jezična prilagodba dogodila u riječi *velázquezovskom*?
- a) pravopisna
 - b) fonološka
 - c) morfološka
 - d) semantička
70. U kakvom su značenjskome odnosu riječi *nagonsko* i *racionalno*?
- a) sinonimi
 - b) homonimi
 - c) hiponimi
 - d) antonimi
71. Poveži književnu epohu s mogućom tvrdnjom koja ju precizno opisuje.
- a) Ljubavni kanconijeri po uzoru na Petrarku smatrani su vrhuncem pjesničkoga očitovanja ljubavi.
 - b) Ideal epohe je potpuna stvaralačka individualna sloboda.
 - c) Pisci poštuju kriterij doličnosti i primjerenosti lika te poštuju uzvišeni stil.
 - d) Likovi iz svakidašnjega života socijalno su i psihološki motivirani.

e) Posebno su popularne religiozne poeme i melodrame.

- 1) klasicizam
- 2) romantizam
- 3) renesansa
- 4) realizam

72. Koji niz pisaca pripada postmodernizmu?

- a) Vladan Desnica, Ivo Andrić, Franz Kafka
- b) Ivan Aralica, Pavao Pavličić, Nedjeljko Fabrio
- c) Antun Šoljan, Antun Branko Šimić, Herman Hesse
- d) Tin Ujević, Ivo Brešan, Miroslav Krleža
